

รายวิชา ประวัติศาสตร์

เรื่อง พัฒนาการทางสังคมและ
เศรษฐกิจในสมัยธนบุรี

รหัสวิชา ส 22102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้สอน ครูนิตยา จวบรัมย์

พิษณุโลก
 ชุมนุมเจ้าเมืองพิษณุโลก

ธนบุรี
 ชุมนุมพระยาตาก(สิน)

นครศรีธรรมราช
 ชุมนุมพระปลัดเมือง
 นครศรีธรรมราช

สวางคบุรี
 ชุมนุมพระเจ้าฝาง

พิมาย
 ชุมนุมเจ้าพิมาย

แผนที่
 แสดงที่ตั้งของชุมนุม
 ที่มีอิทธิพลในด้านสมัยกรุงธนบุรี

■ ■ ■ ■ ■ เขตอิทธิพล
● เมืองสำคัญ

พระมหากษัตริย์

สมุหกลาโหม/สมุหนายก

หัวชั้นใน

(หัวเมืองชั้นจัตวา)
ผู้ปกครอง คือ ผู้รั้ง

หัวเมืองชั้นนอก

(เมืองพระยามหานคร)
แต่งตั้งจากราชสำนักอยุธยา

หัวเมืองประเทศราช

ปกครองโดยผู้ปกครองเมืองเดิม
ส่งเครื่องราชบรรณาการมาให้

หัวเมืองชั้นเอก

หัวเมืองชั้นโท

หัวเมืองชั้นตรี

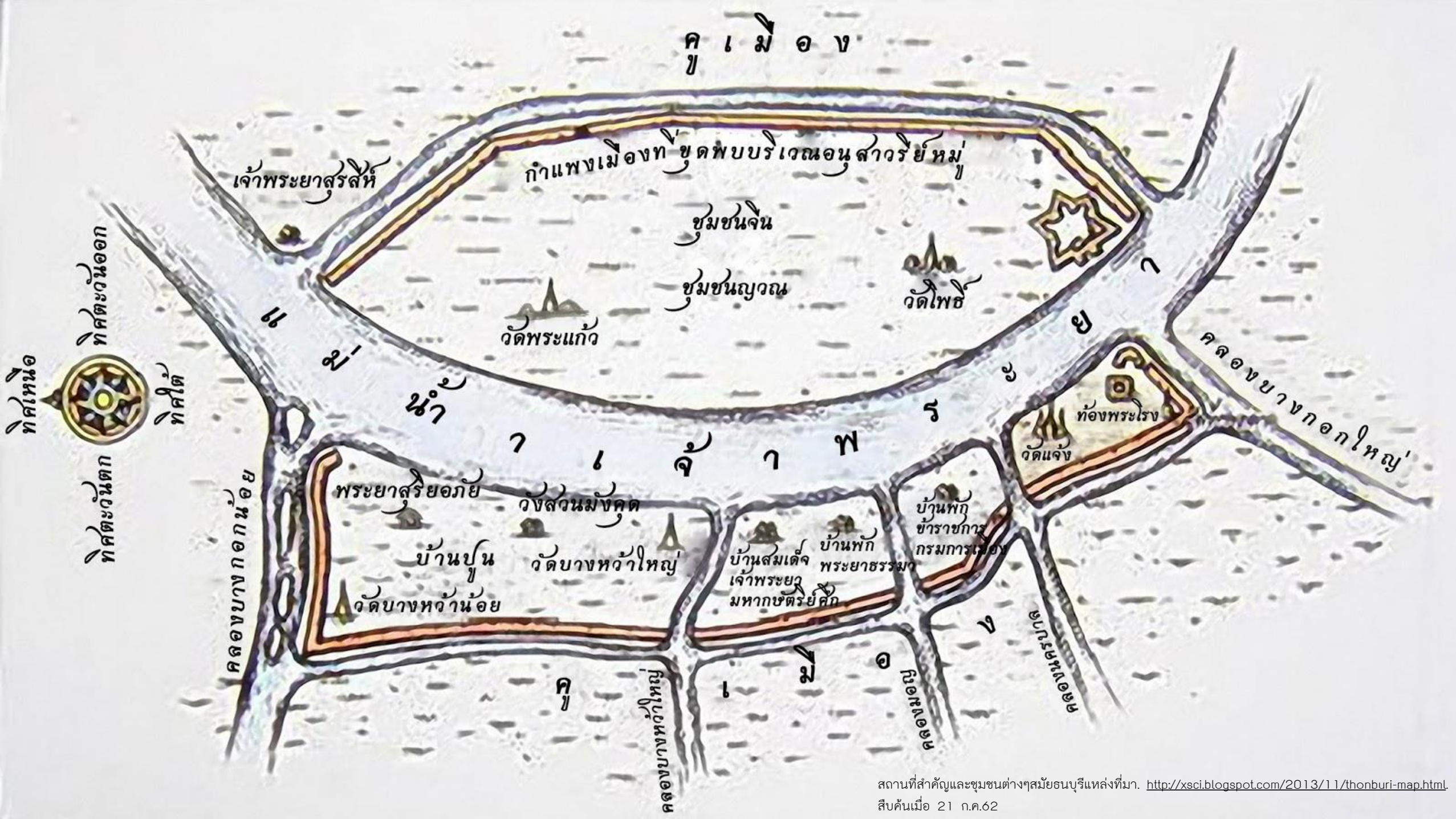

เศรษฐกิจในสมัยธนบุรี

ภาพ เศรษฐกิจและการค้าในสมัยกรุงธนบุรี โดย jobadboy10 จากเว็บ<https://jobadboy10.wordpress.com/2013/09/20/> เศรษฐกิจและการค้าในสมัยกรุงธนบุรี สืบค้นเมื่อวันที่ 19/08/62

เศรษฐกิจในตอนต้นสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

- ภาวะทางเศรษฐกิจอยู่ในสภาพลำบาก
เนื่องจากเกิดการขาดแคลนอาหารอย่างหนัก
ทั้งนี้เพราะราษฎรมิได้ทำนาในระหว่างการศึกสงคราม

เศรษฐกิจในตอนที่สมเด็จเจ้าตากสินมหาราช

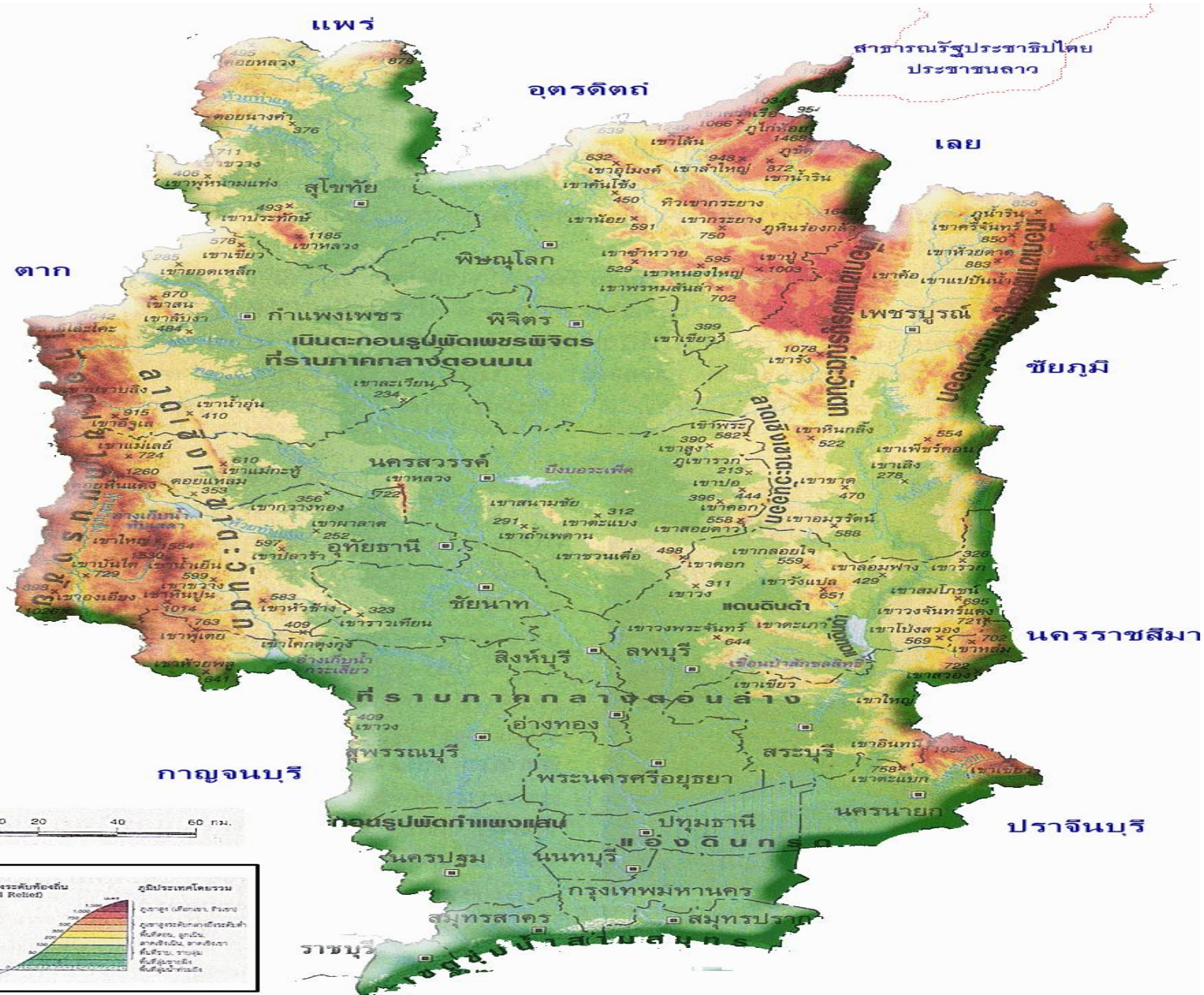
- การทำนาก็ยังไม่ได้ผล เพราะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล

- ในการขจัดปัญหาเรื่องการขาดแคลนอาหารนั้น

สมเด็จเจ้าตากสินมหาราชทรงมีวิธีแก้ปัญหาคือ

คือ ทรงรับซื้อข้าวจากพ่อค้าจากเรือสำเภา

แผนที่ภูมิประเทศภาคกลางของไทยที่มา: <https://sites.google.com/site/intirasites/home/laksana/lak>. สืบค้นเมื่อ 10 ก.ค.62

พระเจ้าตากสินได้ดำเนินวิธีการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ทรงสละพระราชทรัพย์ซื้อข้าวสารจากต่างชาติที่นำมาขายแล้วนำไปแจกจ่ายให้กับราษฎรเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
2. ทรงเร่งรัดการทำนา เพื่อให้มีข้าวบริโภคเพียงพอ โดยการสนับสนุนให้ข้าราชการทำนาปรัง

พระเจ้าตากสินได้ดำเนินวิธีการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

3. ทรงส่งเสริมการค้าขายกับต่างประเทศ เพื่อนำรายได้มาใช้
เกี่ยวกับการทำสงครามและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม
รายได้เกี่ยวกับการค้ากับต่างประเทศ ได้แก่ การเก็บภาษีเบิกร่อง
หรือค่าปากเรือ ภาษีขาเข้า - ภาษีขาออก

พระเจ้าตากสินได้ดำเนินวิธีการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

4. ทรงดำเนินนโยบายประหยัด

โดยการใช้ของที่เป็นเครื่องอุปโภค บริโภค ให้คุ้มค่าที่สุด

สังคมสมัยกรุงธนบุรี

การแบ่งชนชั้น

1. พระมหากษัตริย์ เป็นชนชั้นสูงสุดในสังคม
2. พระบรมวงศานุวงศ์
3. ขุนนางข้าราชการ
4. ไพร่ เป็นชนชั้นที่มีมากที่สุด ในสังคม
5. ทาส เป็นชนชั้นต่ำสุดในสังคม ถูกเอารัดเอาเปรียบ

สภาพสังคมสมัยกรุงธนบุรี

มีลักษณะคล้ายคลึงกับสมัยอยุธยา คือ มีการแบ่งชนชั้นศักดินาออกเป็น

1. พระมหากษัตริย์ มีศักดินา 100000 ไร่
2. พระบรมวงศานุวงศ์ มีศักดินา 10000 ไร่
3. ขุนนาง มีศักดินา 1000 ไร่
4. ไพร่ เป็นชนชั้นที่มีมากที่สุดในสังคม มีศักดินา 25 ไร่
5. ทาส มีศักดินา 5 ไร่

- ผู้คนในกรุงธนบุรีถูกควบคุมโดยการสักเลก
- โพร่หลวง ซึ่งมีหน้าที่รับราชการปีละ 6 เดือน ซึ่งสมัยก่อนเรียกว่า เข้าเดือนออกเดือน
- โพร่หลวงอีกพวกหนึ่งเรียกว่า โพร่ส่วย คือเป็นโพร่ที่ส่งส่วยเป็นสิ่งของหรือเงินแทนการรับใช้แรงงานแก่ทางราชการ

- **ไพร่สม** เป็นไพร่ที่สังกัดมูลนายรับใช้แต่เจ้านายของตนเอง
เพราะพวกนี้ถูกแยกเป็นอีกพวกหนึ่งเด็ดขาดไปแล้ว

การสักเลกก็เพื่อเป็นการลงทะเบียนชายฉกรรจ์เป็นไพร่หลวง
เพื่อป้องกันการหลีกเลียงและหลบหนี

กิจกรรมกลุ่มเรื่องเศรษฐกิจและสังคมสมัยธนบุรี

แต่ละกลุ่มสรุป เรื่องที่กำหนดให้แล้วลงในแผนผังความคิด

1. สภาพเศรษฐกิจในสมัยธนบุรี ปัญหาที่พบ และวิธีแก้ไขปัญหา
2. สภาพสังคมในสมัยธนบุรี ความเหมือนและ ความแตกต่าง จากสมัยอยุธยา (โครงสร้างทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม)

สรุปกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจในสมัยธนบุรี

1. นักเรียนคิดว่าหากกรุงธนบุรีไม่มีการจัดระเบียบสังคม และมีการควบคุมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การสักเลก การเก็บค่าภาคหลวงชุดทรัพย์ กรุงธนบุรีจะเป็นอย่างไร ....?

เกิดปัญหาเศรษฐกิจ เกิดการทุจริต เกิดการลักลอบปล้น
ประชาชนอยู่อย่างยากลำบาก เป็นต้น

สรุปกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจในสมัยธนบุรี

2. การจัดระเบียบทางสังคมและเศรษฐกิจในสมัยธนบุรี
มีความสำคัญอย่างไร ....?

ทำให้สังคมเกิดระเบียบ มีความเรียบร้อย ไม่เกิดการทุจริต
สังคมสงบสุข เป็นต้น

